

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту культури і мистецтв
О.А. Устименко-Косоріч
«31» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фах

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 025 Музичне мистецтво

освітня-програма/програми Музичне мистецтво

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією
НН інституту культури і мистецтв
«31» серпня 2020 р.

Голова

О.Ф. Руденко

Суми – 2020

Розробники:

1. Заболотний Іван Петрович – завідувач кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання, професор, заслужений діяч мистецтв України
2. Карпенко Євген Віталійович – доцент кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

І.П. Заболотний, професор, заслужений діяч мистецтв України

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 13	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й, 2-й	1-й, 2-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 390		1-й, 2-й, 3-й	1-й, 2-й, 3-й
		Лекції	
		Практичні, семінарські	
		90 год.	22 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
	300 год.	368 год.	
	Консультації:		
Вид контролю: екзамен, залік			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Курс «Фах» («Хорове диригування») є одним із головних спеціальних предметів у системі підготовки магістра музичного мистецтва, сучасного хорового диригента і має на меті практичну підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності як виконавців, керівників хорів; набуття основних знань про специфіку диригентського жесту, взаємозв'язок внутрішньодольової пульсації та жестоутворення, способи досягнення виразності диригування, а також про організацію і комплектацію хорів різних видів і типів. Опановуючи методи проведення занять в хоровому класі, студенти знайомляться з критеріями підбору репертуару хору, розширюють та закріплюють знання з теорії диригування й усвідомлюють алгоритм набуття диригентських вмінь та навичок, формування необхідних професійних компетенцій магістрантів музичного мистецтва – майбутніх диригентів хорів.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Фах» («Хорове диригування») забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: ЗК 6 – здатність генерувати нові ідеї (креативність); ЗК 9 – здатність працювати автономно.

ФК 1 – здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції;

ФК 2 – усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду;

аранжуванню та перекладу музики / звукорежисерської практики обробки звуку;

ФК 4 – здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності;

порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету;

ФК 8 – здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу;

ФК 9 – здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської діяльності;

ФК 10 – здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві та музичній педагогіці;

ФК 11 – здатність ефективно використовувати музично – технічні засоби у виконавській діяльності.

Опанування дисципліни «Фах» дозволить студентів розвинути професійні навички, необхідні як у виконавській діяльності, та роботі з хором.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Опанування навчальних дисциплін з відповідної фахової підготовки відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

сприятиме опануванню навчальної дисципліни «Фах» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Фах» передбачають оволодіння диригентськими знаннями, вміннями та навичками, які дозволяють ефективно працювати з хоровим колективом.

На заняттях з Фаху формується не тільки необхідний комплекс диригентських жестів, але здійснюється психологічна підготовка студента до спілкування з хоровим колективом. На заняттях з фаху студент формується як музикант, навчається самостійно приймати творчі рішення, виявляє здатність до формування власної виконавської концепції творів, що вивчаються.

Вивчення дисципліни «Фах» передбачає розвиток здатності студента до пропаганди загальнолюдських та мистецьких цінностей, демократичних та естетичних ідеалів, гуманістичної моралі, національної свідомості засобами музичного мистецтва.

Академічна та прикладна орієнтація програми спрямована на вивчення сукупності проблем музичного мистецтва, створення та інтерпретацію продуктів музичної творчості, вдосконалення концертного виконавства, педагогічної та творчої майстерності в галузі музичної освіти.

<p>Знання: принципів охорони голосу та виконавської культури, критеріїв вокального виконавства.</p> <p>Уміння: здійснювати професійну виконавську діяльність, демонструвати артистизм, майстерність концертного виконавства.</p>	ПРН 1	<p>Володіти професійними навичками виконавської (диригентської), творчої та педагогічної діяльності.</p>
<p>Знання: особливостей стилів, жанрів, певної доби, до якої належать вокальні твори.</p> <p>Уміння: здійснювати аналіз музичних творів, особливостей драматургії та художнього змісту музичних творів для реалізації музичного образу у виконавстві.</p>	ПРН 3	<p>Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.</p>
<p>Знання: змісту художньої інтерпретації музичного твору та його драматургічної концепції.</p> <p>Уміння: здійснювати відтворення драматургічної концепції музичного твору, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.</p>	ПРН 5	<p>Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.</p>
<p>Знання: особливостей жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції вокальних творів, критеріїв їх виконавської інтерпретації.</p> <p>Уміння: здійснювати аналіз музичних творів, стильових та образних особливостей вокальних</p>	ПРН 6	<p>Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних</p>

творів для створення їх виконавських інтерпретацій.		інтерпретацій.
<p>Знання: змісту термінів, понять та категорій музичного мистецтва.</p> <p>Уміння: застосовувати музичну термінологію у процесі професійної діяльності артиста-соліста.</p> <p>Комунікація: взаємодія та комунікація у сфері сценічного вокального виконавства.</p>	ПРН 7	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
<p>Знання: змісту музичного мистецтва, мистецьких цінностей, естетичних ідеалів та національної свідомості.</p> <p>Уміння: розвивати мистецькі цінності, демократичні та естетичних ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість засобами музичного мистецтва.</p> <p>Комунікація: сценічна взаємодія зі слухачами та іншими артистами.</p>	ПРН 12	Здатність розвивати у суспільстві засобами музичного мистецтва загальнолюдські та мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість.

4.Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Яскрава виконавська інтерпретація вокально-хорових творів, систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням диригентської техніки, застосування ефективних методик в роботі з хором.
82 – 89	Систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над удосконаленням диригентської техніки. Студент демонструє досить переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються.
74 – 81	Цілеспрямована та систематична робота студента над удосконаленням диригентської техніки. Студент не завжди демонструє переконливий рівень втілення художніх образів творів, що виконуються. Спостерігаються окремі помилки в застосуванні диригентських прийомів.
64 – 73	Недостатня наполегливість в напрямку оволодіння диригентсько-хоровими знаннями, уміннями, навичками; наявність досить суттєвих недоліків у диригентсько-хоровій підготовці.
60 – 63	Відсутність системності, наполегливості, старанності в оволодінні диригентсько-хоровими знаннями, уміннями, навичками; наявність суттєвих недоліків у диригентській підготовці.

35 – 59	Недбале ставлення до занять, постійне невиконання завдань, які передбачені навчальною програмою; низький рівень розвитку музикального слуху, слабкий розвиток музичного мислення, пам'яті; низький рівень диригентсько-хорових знань, умінь, навичок, про що свідчить недбалість виконавської інтерпретації вокально-хорових творів.
1 – 34	Завдання не виконане, знання з навчальної дисципліни відсутні. Велика кількість пропусків занять без поважних причин.

Розподіл балів у першому семестрі (екзамен)

Поточний контроль						Разом	Підсумковий контроль	Сума
РОЗДІЛ 1								
T1.1.	T1.2.	T1.3.	T1.4.	T1.5.				
Поточний контроль						59	25	100
11	12	12	12	12				
Контроль самостійної роботи						16		
3	3	3	3	4				

T 1.1., T 1.2. ... T 1.5. – теми розділів

Розподіл балів у другому семестрі (екзамен)

Поточний контроль							Разом	Підсумковий контроль	Сума
РОЗДІЛ 2									
T2.1	T 2.2.	T2.3.	T 2.4.	T 2.5.	T2.6.	T2.7.			
Поточний контроль							59	25	100
8	8	8	8	9	9	9			
Контроль самостійної роботи							16		
2	2	2	2	2	3	3			

T 2.1, T 2.2. ... T 2.7. – теми розділів

Розподіл балів у третьому семестрі (залік)

Поточний контроль				Разом	Сума
РОЗДІЛ 3					
T 3.1.	T 3.2.	T 3.3.	T 3.4.		
Поточний контроль				76	100
19	19	19	19		
Контроль самостійної роботи				24	
6	6	6	6		

T 3.1., T 3.2. ... T 3.4. – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами та методами демонстрування результатів навчання є поточне оцінювання студентів по практичній роботі (диригування творів різних характерів та стилів), заліки в 1 та 3 семестрах, екзамен 2 семестрі, які містять представлення письмового аналізу хорових творів, які виконуються та гру партитури а саррелла на фортепіано.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Виконавський комплекс фахової підготовки.

Розділ 2. Удосконалення фахових виконавських компетенцій.

Розділ 3. Розвиток індивідуальної виконавської манери.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Виконавський комплекс фахової підготовки.

Тема 1.1. Предметна сфера професійної діяльності майбутнього магістра музичного мистецтва.

1.1.1. Специфіка фахової підготовки

1.1.2. Інтеграція майбутніх магістрів до предметної сфери професійної діяльності.

Тема 1.2. Формування виконавського комплексу фахової підготовки.

1.2.1. Практичне вивчення структури та змісту комплексу фахової підготовки на матеріалі музичних творів.

1.2.2. Оволодіння виконавським тезаурусом.

Тема 1.3. Формування досвіду аналізу музичних творів з виокремленням особливостей драматургії, форми та художньо-виконавського змісту.

1.3.1. Опанування закономірностей розвитку музичного матеріалу, музичної драматургії та художнього змісту музичних творів.

Тема 1.4. Складові репетиційної діяльності у процесі фахової підготовки.

1.4.1. Практичне вивчення змісту та принципів організації репетиційної роботи виконавця в умовах сучасного культурно-мистецького середовища.

1.4.2. Зміст репетиційної діяльності концертного виконавця.

1.4.3. Удосконалення репетиційної діяльності в процесі фахової підготовки.

Тема 1.5. Міжпредметні зв'язки у процесі фахової підготовки.

1.5.1. Усвідомлення значення міжпредметних зв'язків у процесі оволодіння фаховими компетенціями.

РОЗДІЛ 2. Удосконалення фахових виконавських компетенцій.

Тема 2.1. Сучасні технічні засоби у музично-виконавській діяльності.

2.1.1. Оволодіння широким спектром технічних засобів музичного виконавства.

2.1.2. Використання технічних засобів в роботі з хором.

Тема 2.2. Критерії якісного концертного звучання музичних творів.

2.2.1. Опанування вимог до якісного концертного звучання музичних творів та музично-виконавської майстерності.

2.2.2. Формування персонального виконавського досвіду.

Тема 2.3. Формування виконавської концепції музичного твору.

2.3.1. Практичне оволодіння змістом та структурою виконавської концепції музичного твору.

2.3.2. Індивідуальні концепції творів з навчального репертуару студента.

Тема 2.4. Принципи систематизації концертного репертуару.

2.4.1. Опанування здатності до формування різних концертних програм з урахування функцій музичного мистецтва, формування естетичних ідеалів, гуманістичної моралі та національної свідомості.

2.4.2. Врахування концертної драматургії.

Тема 2.5. Організація самостійної роботи за фахом.

2.5.1. Методичне обґрунтування принципів організації самостійної роботи за фахом.

2.5.2. Опанування фахової літератури та виконавського репертуару.

Тема 2.6. Розвиток сценічної взаємодії та культури.

2.6.1. Практичне опанування вибудовування комунікативної компетентності між учасниками творчого дійства у процесі концертно-виконавської діяльності.

2.6.2. Взаємодія в системі «Виконавець – твор – слухач».

Тема 2.7. Сучасні напрями виконавської діяльності.

2.7.1. Усвідомлення багатогранності сучасного мистецького простору.

РОЗДІЛ 3. Розвиток індивідуальної виконавської манери.

Тема 3.1. Створення драматургічно-виконавського трактування музичних творів.

3.1.1.Розвиток системності розуміння драматургічно-виконавського змісту музичного тексту у процесі концертно-виконавської діяльності.

3.1.2.Ескізне вивчення та жанрово-стильовий аналіз музичних творів.

Тема 3.2. Засоби творчої активізації.

3.2.1.Практична реалізація засобів творчої активізації концертного виконавця.

3.2.2.Вивчення концертно-виконавського надбання провідних виконавців.

3.2.3.Методи наслідування виконавського досвіду.

Тема 3.3. Формування еталону індивідуального концертно-виконавського стилю.

3.3.1.Оволодіння системою еталонів концертно-виконавського стилю та практична реалізація власної виконавської діяльності в їх дискурсі.

Тема 3.4. Моделювання майбутньої професійної діяльності.

3.4.1.Обґрунтування моделі майбутньої професійної творчої діяльності концертного виконавця-диригента з метою розвитку індивідуального виконавського досвіду.

3.4.2.Удосконалення навичок самоаналізу в процесі професійної діяльності.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі					
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.		Самост. робота	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Виконавський комплекс фахової підготовки.												
Тема 1.1. Предметна сфера професійної діяльності майбутнього магістра музичного мистецтва.	22		4			18	22		2			20
Тема 1.2. Формування виконавського комплексу фахової підготовки.	26		8			18	26		2			24
Тема 1.3. Формування досвіду аналізу музичних творів з виокремленням особливостей драматургії, форми та художньо-виконавського змісту.	24		6			18	24					24
Тема 1.4. Складові репетиційної діяльності у процесі фахової підготовки.	24		6			18	24		2			22
Тема 1.5. Міжпредметні зв'язки у процесі фахової підготовки.	22		4			18	22					22
РОЗДІЛ 2. Удосконалення фахових виконавських компетенцій.												
Тема 2.1. Сучасні технічні засоби у	26		6			20	26		2			24

музично-виконавській діяльності.										
Тема 2.2. Критерії якісного концертного звучання музичних творів.	26	6			20	26		2		24
Тема 2.3. Формування виконавської концепції музичного твору.	26	6			20	26		2		24
Тема 2.4. Принципи систематизації концертного репертуару.	26	6			20	26		2		24
Тема 2.5. Організація самостійної роботи за фахом.	24	6			18	24		2		22
Тема 2.6. Розвиток сценічної взаємодії та культури.	24	4			18	24		2		22
Тема 2.7. Сучасні напрями виконавської діяльності.	24	6			18	24				24
РОЗДІЛ 3. Розвиток індивідуальної виконавської манери.										
Тема 3.1. Створення драматургічно-виконавського трактування музичних творів.	24	6			18	24		2		22
Тема 3.2. Засоби творчої активізації.	24	4			18	24				24
Тема 3.3. Формування еталону індивідуального концертно-виконавського стилю.	24	6			18	24		2		22
Тема 3.4. Моделювання майбутньої професійної діяльності.	24	6			18	24				24
Всього годин	390	90			300	390		22		368

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Виконавський комплекс фахової підготовки.			
1.1.	Предметна сфера професійної діяльності майбутнього магістра музичного мистецтва.	2	
1.1.1.	Специфіка фахової підготовки.	2	2
1.1.2.	Інтеграція майбутніх магістрів до предметної сфери професійної діяльності.	2	2
1.2.	Формування виконавського комплексу фахової підготовки.	2	
1.2.1.	Оволодіння виконавським тезаурусом.	2	
1.3.	Формування досвіду аналізу музичних творів з виокремленням особливостей драматургії, форми та художньо-виконавського змісту.	2	2
1.3.1	Опанування закономірностей розвитку музичного матеріалу, музичної драматургії та художнього змісту музичних творів.	2	
1.4.	Складові репетиційної діяльності у процесі фахової підготовки.	2	
1.4.1..	Практичне вивчення змісту та принципів організації репетиційної роботи виконавця в умовах сучасного культурно-мистецького середовища.	2	
1.4.2.	Зміст репетиційної діяльності концертного виконавця.	2	2

1.4.3.	Удосконалення репетиційної діяльності в процесі фахової підготовки.	2	
1.5.	Міжпредметні зв'язки у процесі фахової підготовки.	2	
1.5.1.	Усвідомлення значення міжпредметних зв'язків у процесі оволодіння фаховими компетенціями.	2	
Розділ 2. Удосконалення фахових виконавських компетенцій			
2.1.	Сучасні технічні засоби у музично-виконавській діяльності.	2	2
2.1.1..	Оволодіння широким спектром технічних засобів музичного виконавства.	2	
2.1.2.	Використання технічних засобів в роботі з хором.	2	
2.2.	Критерії якісного концертного звучання музичних творів.	2	2
2.2.1.	Опанування вимог до якісного концертного звучання музичних творів та музично-виконавської майстерності.	2	
2.2.2.	Формування персонального виконавського досвіду.	2	
2.3.	Формування виконавської концепції музичного твору.	2	
2.3.1.	Практичне оволодіння змістом та структурою виконавської концепції музичного твору.	2	2
2.3.2.	Індивідуальні концепції творів з навчального репертуару студента.	2	
2.4.	Принципи систематизації концертного репертуару	2	
2.4.1.	Опанування здатності до формування різних концертних програм з урахуванням функцій музичного мистецтва, формування естетичних ідеалів, гуманістичної моралі та національної свідомості.	2	
2.4.2.	Врахування концертної драматургії	2	
2.5.	Організація самостійної роботи за фахом.	2	2
2.5.1.	Методичне обґрунтування принципів організації самостійної роботи за фахом.	2	
2.5.2.	Опанування фахової літератури та виконавського репертуару.	2	
2.6.	Розвиток сценічної взаємодії та культури.	2	
2.6.1.	Практичне опанування вибудовування комунікативної компетентності між учасниками творчого дійства у процесі концертно-виконавської діяльності.	2	
2.6.2.	Взаємодія у системі «Виконавець – твір – слухач».	2	
2.7.	Сучасні напрями виконавської діяльності.	2	
2.7.1.	Усвідомлення багатогранності сучасного мистецького простору.	2	
Розділ 3. Розвиток індивідуальної виконавської манери			
3.1.	Створення драматургічно-виконавського трактування музичних творів.	2	
3.1.1.	Розвиток системності розуміння драматургічно-виконавського змісту музичного тексту в процесі концертно-виконавської діяльності	2	2
3.1.2.	Ескізне вивчення та жанрово-стильовий аналіз музичних творів.	2	
3.2.	Засоби творчої активізації.	2	

3.2.1.	Практична реалізація засобів творчої активності концертного виконавця.	2	
3.2.2.	Вивчення концертно-виконавського надбання провідних виконавців.		
3.2.3.	Методи наслідування виконавського досвіду.	2	2
3.3.	Формування еталону індивідуального концертно-виконавського стилю.	2	
3.3.1.	Оволодіння системою еталонів концертно-виконавського стилю та практична реалізація власної виконавської діяльності в їх дискурсі.	2	
3.4.	Моделювання майбутньої професійної діяльності.	2	
3.4.1.	Обґрунтування моделі майбутньої професійної творчої діяльності концертного виконавця-диригента з метою розвитку індивідуального виконавського досвіду.	2	
3.4.2.	Удосконалення навичок самоаналізу у процесі професійної діяльності.	2	
Разом		90	22

Самостійна робота студентів

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
	Самост. робота	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Виконавський комплекс фахової підготовки.		
Тема 1.1. Предметна сфера професійної діяльності майбутнього магістра музичного мистецтва.	18	20
Тема 1.2. Формування виконавського комплексу фахової підготовки.	18	24
Тема 1.3. Формування досвіду аналізу музичних творів з виокремленням особливостей драматургії, форми та художньо-виконавського змісту.	18	24
Тема 1.4. Складові репетиційної діяльності у процесі фахової підготовки.	18	22
Тема 1.5. Міжпредметні зв'язки у процесі фахової підготовки.	18	22
РОЗДІЛ 2. Удосконалення фахових виконавських компетенцій		
Тема 2.1. Технічні засоби у процесі музичного виконавства.	20	24
Тема 2.2. Критерії якісного концертного звучання музичних творів.	20	24
Тема 2.3. Формування виконавської концепції музичного твору.	20	24
Тема 2.4. Принципи систематизації концертного репертуару.	20	24

Тема 2.5. Організація самостійної роботи за фахом.	20	24
Тема 2.6. Розвиток сценічної взаємодії та культури.	18	22
Тема 2.7. Сучасні напрями виконавської діяльності.	20	26
РОЗДІЛ 3. Розвиток індивідуальної виконавської манери.		
Тема 3.1. Створення драматургічно-виконавського трактування музичних творів.	18	22
Тема 3.2. Засоби творчої активізації.	18	24
Тема 3.3. Формування еталону індивідуального концертно-виконавського стилю.	18	22
Тема 3.4. Моделювання майбутньої професійної діяльності.	18	24
Всього годин	300	368

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бенч О.Г., Шокало О.Г. Український хоровий спів. Київ: Український світ, 2002. 440 с.
2. Біляєва Н. В. Диригентський жест: знак, символ, смисл // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Харків: 2018, вип. 48, с. 25-36.
3. Бриліант О., Палкін В. Вокальні вправи для самодіяльного хору. Київ: Музична Україна, 1978. 25 с.
4. Головань Т.К. Формування навичок основ техніки диригування у студентів-початківців // Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. Ніжин, 2012. № 1
5. Колесса М. Основи техніки диригування. Київ: Музична Україна, 1973. 100 с.
6. Коломоєць О. М. Хорознавство. Київ: Либідь, 2001. 167 с.
7. Крижанівський С. Вправи для розспівування. Київ: Музична Україна, 1977. 80 с.
8. Мартинюк А. Диригування: Навчальний посібник. Мелітополь, 1996, 125 с.
9. Смирнова Т.А. Хорознавство. Харків: СДПУ, 2000. 180 с.
10. Шеметов П. Школа концертно-дирижерського мистецтва. Харків : Лівий берег, 2004. 302 с.
11. Юцевич Ю.Є. Музика: Словник-довідник. Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2003. 689 с.

Додаткові:

1. Заболотний І.П., Карпенко Є.В. Диригентські етюди: Навчальний посібник для студентів першого курсу факультетів мистецтв вищих педагогічних навчальних закладів: Суми: видавничо-виробниче підприємство "Мрія" ТОВ, 2007. 92 с.
2. Заболотний І.П. Основи хорознавства: Навчальний посібник. Суми: ВВП „Мрія-1”, 2006. 180 с
3. Карпенко Є.В. Диригентсько–хорова підготовка вчителя музики. Суми: ВВП „Мрія – 1” ЛТД, 2001. 109 с.
4. Лащенко А.П. Хоровая культура. Київ: Либідь, 1989. 134 с.
5. Малахов Г.П. Современные дыхательные методики. Донецк: Сталкер, 2003. 254 с.
6. Мархлевський А.Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі. Київ: Музична Україна, 1986. 96 с.
7. Михайличенко О.В. Нариси з історії музично-естетичного виховання молоді в Україні. Київ: КДЛУ, 1999. 224 с.
8. Пиз А. Язык жестов. Минск: Парадокс, 1995. 416 с.
9. Питання диригентської майстерності: Збірка статей / Упор. М.М. Канерштейн. Київ: Музична Україна, 1980. 184 с.
10. Стахевич А.Г. Искусство Bel Canto в итальянской опере: Монография. Харьков, 2000. 155 с.
11. Стахевич О.Г. Основи вокальної педагогіки. Суми, 2002. 91 с.
12. Стеценко К. Кантати і хори / упор. Юрченко М. К.: Музична Україна, 2007.
13. Щекин Г. Как читать людей по их внешнему облику. Київ: Україна, 1993. 239 с.
14. Хорові сцени з опер українських композиторів ХІХ – поч. ХХ ст. / упор. Шилов І. К.: Музична Україна, 1991.

Інтернет-джерела

1. Карпенко Є. В. Диригентсько-хорова підготовка вчителя музики: навчально-методичний посібник. Суми : ВВП «Мрія» ТОВ, 2001. 112 с.
URL: <https://drive.google.com/file/d/10MDr1IIw-jDaFEkxsVdSz7KsWYdERNom/view?usp=sharing>
2. Карпенко Є.В. Співає жіночий хор. Хрестоматія з хорового класу для студентів факультетів мистецтв педагогічних навчальних закладів. Хори без супроводу. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 129 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1vP7fWuJgoI-9ZNZtdHnv1XznI-uxs7x1/view?usp=sharing>
3. Короткий вокально-хоровий термінологічний словник: для студентів денної та заочної форми навчання напряму підготовки 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та 025 «Музичне мистецтво» / укладач Е.К. Куцин.

Мукачєво: МДУ, 2017. 74 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1vLkPwF2l - 13wlGHtVvi20CQXW8Knriq/view?usp=sharing>

4. Спїває народний камерний хор «Ювента» Харківського національного педагогїчного унїверситету їменї Г.С. Сковороди. Навчально-методичний посїбник. Харків, 2017. 145с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1vsCLYAN3oz45Z-tBqUnAuMhzWyOiktup/view?usp=sharing>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисциплїна (за потребою)

Успїшне викладання курсу потребує спецїально обладнаної аудиторїї, музичного їнструменту фортепїано, диригентського пульта, комп'ютера.